ΚΡΙΤΙΚΗ

ΘΕΑΤΡΟ «ΝΕΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ» - ΛΟΥΛΑΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΚΗ

«Η Κασέτα»

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΠΑΝΑΓΟΥΛΟΠΟΥΛΟΥ

Δεν είχα δει την «Κασέτα» της Λούλας Αναγνωστάκη το 1982 όταν παίχτηκε για πρώτη φορά στο «Θέατρο Τέχνης». Ήξερα, όμως, όλα τα έργα της Λούλας Αναγνωστάκη, όσα είχαν προηγηθεί.

Τα μονόπρακτά της «Η διανυκτέρευση», «Η πόλη», «Η παρέλαση», «Η συναναστροφή», το έργο «Αντώνιο ή το Μήνυμα» το 1978, που επιμένω ακόμα πως είναι το καλύτερό της, τη «Νίκη» και έπειτα συνέχεια μετά την «Κασέτα», που φέτος επαναλαμβάνεται από τον θίασο Γιώργου Αρμένη, που είναι και ο καλλιτεχνικός διευθυντής του Ν.Ε.Θ.

Ίσως αν το έβλεπα τότε να είχα σχηματίσει μίαν άλλη εντύπωση, αυτή που φαίνεται ότι βαρύνει στη γνώμη και στις κριτικές εκείνων που το είχαν δει τότε.

Γιατί εμένα μου φάνηκε κάτι σαν ξένο με τον δρόμο που είχε χαράξει η συγγραφέας, έναν δρόμο άλλον από εκείνον που βάδιζαν σύγχρονοί της θεατρικοί συγγραφείς κολλημένοι στο λούμπεν και την ηθογραφία μιας πόλης αναπτυσσόμενης μέσ' από τα ερείπια και τις πληγές του πολέμου και που το καλάθι της νοικοκυράς, εκτός από το ψωμί, τα λεμόνια και τις πατάτες, είχε τώρα και κόκα - κόλα και μπίρες και πολλά άλλα.

Έτσι, λοιπόν, εδώ βλέπουμε το συγκρότημα μιας εργατικής οικογένειας με πολλούς εξ αίματος και αγχιστείας συγγενείς να το ψευτοδιασκεδάζουν, ενώ, ένας από τους νεότερους πλήττει θανάσιμα, τα σιχαίνεται όλα και πιο πολύ τον γάμο που του ετοιμάζουν με μία νευρωτική νεαρά που την απωθεί βίαια, όσο εκείνο τον προκαλεί σ' ερωτικές περιπτύξεις.

Ο νεαρός, λοιπόν, αυτός, ακούει συνέχεια - όταν είναι απομονωμένος - μία κασέτα που διηγείται την απόπειρα δολοφονίας του Πάπα από τον Τούρκο εθνικιστή Αλί Αντζά, τον ίδιο που λίγα χρόνια πριν είχε δολοφονήσει τον δημοσιογράφο Αμπντί Ιπεκτσί, διευθυντή της εφημερίδας «Μιλιέτ» και που στο όνομά του έχει καθιερωθεί το «Βραβείο Ειρήνης και Φιλίας», βραβείο «Ιπεκτσί», όπως κοινώς λέγεται.

Τώρα, γιατί ο θαυμασμός του γι' αυτόν τον κακούργο, είναι μία άλλη ιστορία. Ξεκινάει από την ασημαντότητα που νιώθει ο ίδιος για τον εαυτό του συγκρινόμενος με την αίγλη του Αντζά όταν ασχολήθηκε όλη η υφήλιος μαζί του, επειδή εστόχευσε την καρδιά του θαυμασμού και της υποταγής της οικουμένης σε διαιώνια δόγματα και μεταφυσικές ελπίδες, κάτι που ενισχύει την τέλεια ανατροπή μιας κοινωνίας, καθώς επιθυμεί βαθιά μέσα του.

Ο άνθρωπος αυτός, ο Παύλος, παρά τις υποταγμένες επαναστατικές του απόπειρες, συναινεί κάποτε να παντρευτεί την Κατερίνα, που έχει στο μεταξύ αποκτήσει κι ένα παιδί μαζί της, συναινεί να εργασθεί, πράγμα που τόσο απεχθανόταν, συναινεί να βλέπει τα γλεντοκοπήματα των άλλων με το ποτό και τα ζεϊμπέκικα, κάτι που ο Αρμένης είναι άσος γι' αυτά. Στο τέλος όμως όλη αυτή η τσεχωφική ατμόσφαιρα που είναι βέβαια το γκροτέσκο της ατμόσφαιρας του «Γλάρου» - καθώς εκεί η μαγεία του μεγάλου Ρώσου πλανιέται στην ψυχή και στα όνειρα για κάτι διαφορετικό από τη μιζέρια της επαρχίας, ενώ εδώ η αποκτήνωση κυριαρχεί στο γλεντοκόπι μιας λαϊκής σύναξης για να φανούν στο τέλος οι τραυματικές συνέπειες αποτυχημένων γάμων, αγώνων που ξεφτιλίστηκαν όταν οι ίδιοι τους υπέσκαψαν - κλονίζει τη διαταραγμένη προσωπικότητα του πρωταγωνιστή, που αποχωρεί πετώντας τους κατάμουτρα τη σιχασιά που νιώθει και αυτοκτονεί, όπως και ο Κωνσταντίν Γαβρίλοβιτς στον «Γλάρο», όταν το γλέντι έχει φουντώσει και η κασέτα τραγουδάει το «Τρένο των οκτώ που φεύγει για την Κατερίνη».

Μία άλλη επίσης αυτοκτονία μου θύμισε το έργο από το «Τάνγκο» του Μρόζεκ, που η χυδαιότητα συντρίβει το όραμα και την αξιοπρέπεια. Εδώ, όμως, δεν υπάρχει όραμα. Ο Παύλος δεν αυτοκτονεί γιατί δεν έγινε ένας Τσε Γκεβάρα ή ένας Βελουχιώτης. Αντίθετα, αυτοκτονεί γιατί δεν έγινε ο φονιάς που θέλει τον κόσμο ελεύθερο. Γιατί από το να εξοντώσεις ένα σύμβολο λατρείας, δεν έπεται ότι θα γλιτώσεις την ανθρωπότητα από χειρότερους φονιάδες και ιδού ο Μπους έτοιμος να ανάψει τη θρυαλλίδα.

Απλά, ο Παύλος είναι απογοητευμένος απ' όλους τους -ισμούς - και δεν πιστεύω η συγγραφέας να είχε το 1982 τόση απέχθεια για το αντίπαλο δέος της σημερινής βαρβαρότητας.

Αλλά ας αφήσουμε αυτό το θέμα, γιατί ο χώρος εξαντλείται και ας πούμε ότι η παράσταση, για ένα έργο κάπως ασπόνδυλο και πληθωρικό, που ήδη η σπονδυλική του στήλη γέμισε αρθριτικά από τα 20 χρόνια που γράφτηκε, ήταν θαυμάσια και όλοι, μηδενός εξαιρουμένου, έδωσαν τον πιο καλό εαυτό τους.

Ο Γιώργος Αρμένης σε άριστη σκηνοθεσία και παίξιμο, με όλο το σώμα και την ψυχή, ο Κώστας Καζανάς (Παύλος) στον κεντρικό ρόλο, με εσωτερική προσήλωση στην οδό διαφυγής από εκείνη την κόλαση που του δημιουργούσαν οι άλλοι (κόλαση είναι οι άλλοι) κατά Σαρτρ, η Κατερίνα Σκουρλή (Κατερίνα) που δεν μπορεί να είναι έτσι νευρωτική στη ζωή της, όπως στην τέλεια ερμηνεία του ρόλου της, ο Ιάκωβος Ψαρράς (Μπάρμπα Τάσος) ιδανική φιγούρα του θεάτρου για πολλούς ρόλους και πολλή πειστικότητα, η Σοφία Ολυμπίου (Μαρίτσα), η Μαρίκα Τζιραλίδου (Βαγγελιώ), η Ιωάννα Ζιάνη (Καίτη) και ο Μάνος Καρατζογιάννης (Γιωργάκης), όλοι τους έξοχοι, όπως και τα σκηνικά και κοστούμια του Δαμιανού Ζαρίφη, καθώς και η διαλεγμένη μουσική του Ιάκωβου Δρόσου.